

Datum
2019-08-27
Ert datum
2019-05-31

Dnr
2019/104
Er ref
Fi2018/03478/SFÖ

Finansdepartementet
Enheten för statlig förvaltning
103 33 Stockholm

E-post: fi.remissvar@regeringskansliet.se,
fi.ofa.sfo@regeringskansliet.se

Ang. Analyser och utvärderingar för effektiv styrning (SOU 2018:79)

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) har fått betänkandet *Analyser och utvärderingar för effektiv styrning (SOU 2018:79)* av Finansdepartementet för yttrande.

Tillväxtanalys noterar inledningsvis att betänkandet tydligt lyfter fram regeringens behov av kvalificerade utvärderingar och analyser. För att kunna ta fram dessa underlag betonas betydelsen av oberoende analys- och utvärderingsmyndigheter med långsiktiga och förutsägbara förutsättningar samt utrymme till självinitierade studier. Vi delar den synen.

Nedan kommenteras delar av betänkandet som framförallt avser myndigheternas uppdrag och där myndigheten har avvikande uppfattning eller ser andra anledningar att framföra synpunkter. Frågor med anknytning till föreslagen myndighetsstruktur berörs inte.¹

Utvärdering av större reformer och investeringar

Tillväxtanalys är enig med utredningen om att större reformer och investeringar bör utvärderas. Utredningen föreslår att regeringen bör fatta ett principbeslut om detta. Förutom ett tänkbart signalvärde har vi svårt att se mervärdet i ett sådant principbeslut. Om regeringen ändå vill understryka behovet är det bättre att införa en sådan formulering direkt i myndigheternas instruktion. Vi bedömer annars att det ligger i de oberoende analys- och utvärderingsmyndigheternas mandat att initiera sådana utvärderingar. Goda möjligheter finns att ömsesidigt lyfta detta i myndigheternas dialoger med Regeringskansliet. I ett sådant sammanhang är det också lämpligt att diskutera hur utvärderingsbarheten kan säkras tidigt i processen.

Enhetliga uppdragsbeskrivningar

Utredningen föreslår en likriktning av respektive myndighets uppdragsbeskrivning med motiveringen att regeringens grundläggande behov av analyser och utvärderingar inom alla områden är detsamma. Vidare hävdas att enhetliga uppdragsbeskrivningar skulle ge naturliga möjligheter till samverkan mellan myndigheter. En genomgång och viss harmonisering av uppdragsbeskrivningar kan

¹ I enlighet med regeringens anvisningar om att inte inkludera avsnitt 7.4.

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser

Östersund
Postadress
Studentplan 3 831 40 Östersund
Besöksadress
Studentplan 3, Östersund

Stockholm
Postadress
Studentplan 3 831 40 Östersund
Besöksadress
Torsgatan 11, plan 4

Kontakt
010-447 44 00
info@tillvaxtanalys.se
www.tillvaxtanalys.se
Org. nr 202100-6164

vara motiverad, men Tillväxtanalys menar att förslaget är för långtgående och baseras på en förenklad syn. Vi delar kommittédirektivets formulering där det framgår att: "...regeringens behov av analys och utvärderingsinsatser kan variera i fråga om omfattning och komplexitet mellan olika sektorer..." samt "förutsättningarna inom de områden som analysmyndigheterna verkar på kan skilja sig åt..." (s. 261). Tillväxtanalys ser det som rimligt att sådana olikheter får ett genomslag även i myndigheternas uppdragsbeskrivningar. Vi har inte heller upplevt olikheter i uppdragsbeskrivningar som försvårande för myndighets-samverkan. Sådan samverkan sker redan idag när det bedöms medföra ett mervärde. Utredningens analys i frågan är inte tillräcklig för att vi i övrigt ska kunna identifiera och värdera eventuella förtjänster med helt uniforma uppdragsbeskrivningar.

Bildande av formellt nätverk

Utredningen föreslår ett nätverk mellan analys- och utvärderingsmyndigheterna, Statskontoret och ESV i syfte att byta erfarenheter och utveckla metoder. Tillväxtanalys uppfattning är att sådana utbyten redan sker, men motsäger inte att en formalisering skulle kunna öka omfattningen. Vi bedömer att en sådan verksamhet skulle underlättas om en myndighet (till exempel Statskontoret) gavs ett samordnande uppdrag och ett administrativt ansvar.

Samlad sektorsbedömning vart fjärde år

Utredningen föreslår att respektive analys- och utvärderingsmyndighet regelbundet, strax efter riksdagsvalet vart fjärde år, får i uppdrag att genomföra en omfattande översikt och bedömning av hela sitt verksamhetsområde. I betänkandet nämns innehåll som sektorns tillstånd och utveckling, effekter av olika insatser samt måluppfyllelse av riksdagsbundna mål. Tillväxtanalys saknar idag underlag för att fullt ut överblicka omfattningen av vilken data och uppföljningsinformation som då skulle behövas. Vår uppfattning är dock att utredningen underskattat vilka resurser som ett sådant uppdrag kräver och vilken undanträngningseffekt det kommer att få på övrig analys- och utvärderingsverksamhet.

Egen forskning

Utredningen är delvis ambivalent i frågan om forskning i analys- och utvärderingsmyndigheterna. Å ena sidan föreslår man att myndigheterna inte ska bedriva forskning (s. 209). Å andra sidan ser de "inga problem" med att enskilda medarbetare ges möjligheter att forska som en del av sin kompetensutveckling (s. 176). Tillväxtanalys uppfattning är att frågan förtjänar en nyansering. Forskning är naturligtvis ingen huvuduppgift eller ett självändamål för en analys- och utvärderingsmyndighet. Men, det är viktigt att komma ihåg att verksamheten i dessa myndigheter befinner sig i ett forskningsnära gränsland. Arbetet ska baseras på vetenskapliga metoder och bedrivs med täta interaktioner med forskare. Kvalificerade forskningsöversikter ska arbetas fram. Vi hävdar därför att forskning, som är av relevans för myndighetens uppdrag, i viss omfattning mycket väl kan motiveras. Till viss del av de kompetensutvecklingsskäl som utredningen tar upp,

men framförallt av kvalitetshöjande skäl² och för att initiera och upprätthålla de forskarnätverk som utredningen, korrekt, påpekar betydelsen av. En annan aspekt av mer juridisk karaktär är att uppgiften ”egen forskning” kan behöva inkluderas i en myndighetsinstruktion av dataförsörjningsskäl. Det är i sig inte en tillfredställande lösning. Här finns skäl att utreda om inte analys- och utvärderingsmyndigheternas behov av data bör kunna säkras mera direkt, med ett starkare juridiskt stöd.

Målgrupp

Utredningen föreslår att målgruppen för analys och utvärderingsmyndigheternas kunskapsproduktion ska begränsas till regeringen. Tillväxtanalys delar inte den uppfattningen. Även genomförandemyndigheter bör inkluderas. I utvärderingar av olika policyinsatser finns ofta ett mervärde att undersöka *varför* en insats leder – eller inte leder – till vissa effekter. Det innebär att frågor som hanteras av genomförandemyndigheter, som till exempel programlogik och insatsernas utformning, blir relevanta.³ Här finns uppenbara möjligheter att kunna bidra till implementeringsförbättringar och lärande med hjälp av analys- och utvärderingsmyndigheternas externa perspektiv.⁴ När det gäller mer interna frågor hos genomförandemyndigheterna (till exempel organisering och styrning), är saken en annan. Sådan granskning är inte en uppgift för analys- och utvärderingsmyndigheter. Den aspekten av kostnadseffektivitet hanteras lämpligen av andra myndigheter som Statskontoret eller Ekonomistyrningsverket.

- - - - -

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören. Föredragande har varit analytiker Jörgen Lithander. I ärendets handläggning har även analytikerna Pär Hansson och Peter Svensson samt avdelningscheferna Enrico Deiacco, Peter Frykblom och Anne Kolmodin deltagit.

Sonja Daltung
Generaldirektör

² Här inkluderas även möjligheten att rekrytera personal med rätt kompetens och relevanta nätverk inom forskningssamhället.

³ Se t.ex. Tillväxtanalys, (2018), ”Klimatsmart kapital och fond-i-fond – hur var det tänkt?”

⁴ Se t.ex. Tillväxtanalys, (2018), ”Hur väljer man hur man väljer?” eller Tillväxtanalys (2019), ”Tänk tydligt tidigt!”